

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Sol Triplex In Eodem Universo

Hermann, Amand

Sultzbaci, 1676

Quæstio Prima. An Philosophus rectè definierit Naturam?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95850](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95850)

LIBER II.

DE PRINCIPIIS EXTRINSECIS CORPORIS NATURALIS.

Popondi superius, me Aristotelis methodum & modum secuturum, quare cum eo, post explanationem principiorum intrinsecorum, ad extrinseca progressum facio (faxit DEUS felicem!) quare in hoc libro, qui in tres partes apud Aristotelem partitur, primò tractabo de natura, non secundum se eam considerando, prout feci superius: sed in ordine ad suas actiones & operationes, unde etiam attingentur principia intrinseca, non ut constituenta totum, sed ut ordinata ad motum; secundò agam de causis tam in communi, quam particulari, & ultimò adjiciam aliquid de fortuna, casu, fato & monstro. Sitigitur

DISPUTATIO I. DE NATURA ET ARTE.

NE diversitas, multiplicitasq; acceptionis hujus vocabuli Natura confusionem pariat, aut ad præcognitionem, & elucidandam veritatem precludat viam, scito, quòd hic non sumatur pro substantia aliqua infinita, prout testatur D. Aug. 15. Trinit. cap. 1. plures sumpsisse gentiles pro Deo optimo maximo scilicet, quem proinde etiam appellarunt naturam naturam & accepit Seneca 4. offic. nec sumitur pro essentia & quidditate rei, prout dicitur definitio explicare naturam rei, id est essentiam rei, nec pro collectione omnium rerum naturalium, prout dicitur natura dependere à primo principio, nec pro causis naturalibus, qualiter asserit nihil naturam operari gratis, naturam abhorrere vacuum, &c. nec deniq; pro temperamento primarum qualitatum in animali, secundum quod aliqui dicuntur cholericam, alii sanguineam, alii melancholicam naturam habere &c. Sed agitur hic de natura, prout opponitur arti, quare etiam de arte aliquid addam in eadem disputatione, ut opposita juxta se posita magis elucescant. Est itaq;

QUÆSTIO I.

An Philosophus rectè definiat
Naturam?

I.
Aristoteles
definit naturam.

Suppono cum Aristotele super-
vacaneum esse præmittere examinationem, an natura detur? non ex eo, quòd demonstrare eam impossibile sit, sed quia à priori demonstrabilis non est, ex eo, quòd non habeat aliquod principium antecedens, per quòd, tanquam per medium, demonstrari possit, potest tamen à posteriori per motum scilicet, qui cum non sit à se ipso, debet esse ab alio principio, quod notissimum est dari, sicut est notum dari ejus effectum, estq; natura, quam libro 2. cap. 3. definit, quòd sit Principium & causa motus & quietis, ejus in quo est primò & per se, non secundum accidens: seu ut alii habent: Principium,

ut moveatur & quiescat id, in quo est &c. quæ in re nullo modo differunt, unde sistendo in prima lectione ad quæstionem resolutivè

Dico: Data definitio natura ab Aristotele bona est. Ita Doctor 2. Phys. q. 3. & communis

Probatur primò: Tum, quia constat genere & differentià, nam ly principium & causa rationem generis habent, reliqua verò rationem differentiæ: tum explicando omnes ejus particulas. Dicitur itaq; primò Principium & causa, quæ pro eodem hic sumuntur, & unum ad clarificandum alterum, quare non est positum solum principium, sed etiam causa, quia privatio, licet sit principium, non est tamen causa, & eontrà non est posita sola particula causas quia efficiens est vera causa, non tamen principium, unde ad denotandum, quòd natura debeat

beat Physicè influere & causare motum, utrumque, est additum; Imò ulterior posset esse ratio, si dicitur, quòd natura sit principium motuum, non modò Physicorum, sed etiam Metaphysicorum, seu emanationum proprietatum à subiecto, quæ cum identificentur subiectis, non possunt subiecta esse causæ eorum propriè, bene tamen principia. Dicitur motus augmentativi, alterativi & localis; additur & quietis, id est, possessio & detentio acquisitæ formæ per augmentationem, alterationem & lationem: unde hæc particula non accipitur pro mera & pura cessatione: Item Td & inter particulas motus & quietis repertum, debet copulativè accipi, ut sensus sit, ut inquit Doctor, quòd natura sit principium, quo illud, in quo est, est natum moveri & quietescere, quare sufficit, ut unum vel alterum addit, quàmvis utriusque sit principium: dicitur *Ejus, in quo est*, per quam particulam secundò excluditur, omnis causa extrinseca & privatio à ratione naturæ, ut sunt Deus, respectu omnium effectuum, quos ad extra producit, Angelus respectu motus impressi cælis & astris: & omnes cause efficientes sublunares extrinsece, respectu effectuum suorum. Dicitur *primò & per se*, per quam particulam excluduntur, verbi gratià gravitas, ut aliquid moveatur deorsum, levitas, ut alterum moveatur sursum, quæ principia, licet insint moto, nihilominus non insunt per se primò, nec de primaria mobilis constitutione, sed rei jam constitutæ adveniunt, & quasi accidunt. Hinc duo acquiruntur ad hoc, ut aliquid habeat naturam propriè dictam. Primò est, ut verè & Physicè influat, & causet motum. Secundo, ut insit rei illi, tanquam pars essentialis constitutiva, in quâ causat motum. Sed

Arguitur: Motus & quies sibi opponuntur; ergò non possunt habere idem principium; ant. patet: probatur consequentia, nulla essentia una potest esse principium contrarium passionum, sed motus & quies sunt sibi contrariè opposita, ergò. R. I. negando ant. quia hic per quietem non intelligitur carentia motus, & ejus negatio: sed intelligitur connaturalis perfectionis debitæ possessio, quâ obtentâ cessat motus, unde motus etiam non est aliud, quàm medium ad acquirendam illam perfectionem connaturalem. R. 2. Motus & quies opponuntur sibi simul & semel, concedo ant. successive, nego ant. & consequentiam. Itaq; quàmvis natura sit principium motus & quietis copulativè, id est, tam bene motus ac quietis; non est tamen necessè, ut in actu secundo adsit motus & quies simul.

Instatur: Multa constant naturâ, quorum aliqua nec sunt capacia motus, & alia nec capacia quietis; ergò malè dicitur adhuc, quòd natura sit principium copulativè, tam quietis, quàm motus, licet actu non insit motus & quies: probatur ant. quia cælum empyreum, & terra nunquam moventur, cæli verò astrorum nunquam quiescunt, ergò. Sed R. negando ant. ad cujus probationem dico, quòd empyreum cælum & terra actu quidem non moventur localitèr, non implicet tamen, quin moveri posset, deinde tam cælum, quàm terra jam mota fuerunt ad suas formas substantiales, & ad alias perfectiones sibi connaturalitèr debitas. Cæli autem astrorum, licet non quiescant localitèr, quiescent tamen aliquando, statuto scilicet tempore completo, deinde etiam quiescit sub sua forma substantiali, & aliis accidentibus sibi debitis.

Arguitur 2. Si cælum esset corpus simplex, non haberet tunc aliquid, unde competere ipsi haberet naturam, ergò: probatur mi. quia nullas haberet partes, ex quibus componeretur & quæ inessent, ergò. R. I. Me parum curare, an tunc esset natura, vel haberet naturam, quia solummodò ago de eo, quòd modò est, non quòd esse possit. Attamen R. 2. Negando mi. quia tunc constaret essentia suâ, quæ includeretur in ipso, inclusione saltèr Metaphysicâ, quòd sufficit.

Instatur: Sequeretur, quòd Angelus constaret naturâ, quia constat essentia suâ, quæ etiam est principium motuum, quibus naturalitèr movetur ad multas qualitates, ad quas inclinationem habet. R. negando sequelam, ad cujus probationem dico, quòd Angelus non sit mobilis motu corporeo, atque adeo nequit habere rationem naturæ, prout de ea hic agitur: quia definitur principium motus ac quietis corporeæ.

Arguitur 3. Omnis definitio debet esse oratio naturam, seu essentiam explicans, sed natura nullam habet naturam & essentiam explicabilem; ergò natura non est definibilis: probatur mi. quia natura est ipsa essentia & natura; ergò nullam habet: probatur consequentia, si natura haberet aliquam naturam explicabilem, illa altera natura iterum deberet habere, & sic in infinitum, ergò. R. negando mi. cujus probationis ant. dist. Natura est ipsa essentia & natura si in abstracto consideretur, concedo ant. si consideretur in concreto, nego ant. & consequentiam. Quia quàmvis verum sit, quòd natura accepta ultimèr abstracta definiti non possit, cum definitiones sint concretorum, potest tamen in concreto accepta, in quantum hanc & illam naturam singularem respicit, ut patet de humanitate, quæ non definitur ex eo, quòd sit terminus abstractus, bene tamen homo, neq; definitur per terminos abstractos, sed per concretos, per animal scilicet & rationale, non verò per animalitatem & rationalitatem, sic est in proposito, neq; ex hoc sequitur processus in infinitum, quia natura ultimèr abstracta non concipitur, ut habens naturam, sed est ipsa ratio naturæ.

Instatur: Natura etiam in concreto nequit definiti, ergò nulla solutio: probatur ant. Natura debet esse essentialis omnibus, quibus competit, sed natura nequit esse essentialis omnibus, quibus dicitur competere, ergò: probatur mi. quia natura etiam in concreto est quid relativum, sed nullum relativum est essentialis absolutis, ut sæpè dictum est, ergò. R. negando ant. cum mi. prob. cujus probationem distingo, natura etiam in concreto est quid relativum, si formalitèr accipiatur, concedo ma.

Ecce 2. si ac-

IV: Secundum

V: Tertium

III: Quartum

si accipiatur fundamentaliter, nego ma. & concessa mi. nego consequentiam.

Urgetur: Natura definitur per ordinem ad motum & quietem, sed quod sic definitur per ordinem ad aliud definitur formaliter acceptum; ergo etiam natura definitur accepta formaliter. R. dist. ma. per ordinem ad naturam per conceptum inadæquatum, concedo ma. per conceptum adæquatum, nego ma. Quare, licet sub præcisa ratione principii & principii dici possit formaliter definita, tamen quia Aristoteles definire intendebat naturam, non sub præcisa illa ratione, sed etiam in quantum natura esset ratio formalis constitutiva objecti Physicæ, quod debet esse quid absolutum, hinc dicendum, eum non definivisse formaliter, sed fundamentaliter acceptam naturam.

QUÆSTIO II.

An Natura sit principium activum, an verò passivum?

Quia definita fuit natura ab Aristotele per principium ad motum & quietem, idè nunc controversatur inter Authores acriter, an idè sit aliquid dicendum natura, quia potest in se connaturaliter recipere motum & quietem, secundum inclinationem, an verò per hoc, quòd possit etiam in se producere talem motum & quietem. Principium autem activum est duplex, unum immanentè agens, aliud transeuntè, immanentè autem agere nihil est aliud, quàm in se ipso aliquid producere, transeuntè verò, producere aliquid in alieno subjecto & distincto à se, quòd Aristoteles sæpè vocat movens non motum, dicitq; esse considerationis Metaphysicæ, quemadmodum primum appellavit movens motum, quòd etiam Physicæ considerationis esse docuit, non quidem principaliter & primariò, sed in quantum passivo est conjunctum.

Principium activum est duplex.

Naturale multipliciter accipi potest.

Notandum ulterius: Naturale, in quantum principium dicit naturæ, multipliciter sumi posse & primò accipitur, prout opponitur supernaturali & libero, & in tali acceptione omne illud dicitur naturale, quòd non fit à principio supernaturali, seu tali, quòd excederet ordinem naturalem ad possum: secundò accipitur, prout opponitur violento & neutro, & in hac acceptione naturale respicit subjectum, in quo recipitur operatio & forma, ita quòd si fuerit juxta inclinationem subjecti, dicitur naturalis, si contra vel præter, dicitur violentum vel neutrum; Et in hac acceptione, quemadmodum violentia est duplex, alia privativa, quæ fit per simplicem subtractionem formæ vel operationis connaturalis & positiva, quæ fit per introductionem formæ repugnantis naturali inclinationi subjecti, exemplum primæ sit, quando aqua est sub sola carentia frigoris, secundæ verò exemplum est, quando aqua etiam est sub calore: Ita quoq; dari debet duplex naturalitas, una, quæ respiciat inclinationem passivam in subjecto, altera quæ dicat inclinationem activam agentis non cujuscunque, sed immanentis, quæ in rebus, penes inclinatio-

nem passivam, etiam dari debet, ratione cuius non dicantur solummodò determinata ad sic & sic patiendum, sed etiam ad sic & sic agendum.

His itaq; notatis, Circa præsentem materiam triplex est sententia: Prima dicit: Principium in definitione debere sumi tantum pro principio activo. Ita Vallesius, Vasquez: Altera, quæ adscribitur Scoto, & sequuntur Scotistæ communiter, vult per principium in definitione positum, debere intelligi principium passivum tantummodò in genere causæ materialis. Tertia deniq; sententia est communior, quam Recentiores cum Solemnioribus Scotistis etiam amplectuntur, quæ docet, quòd principium tam activum, quàm passivum in definitione data intelligatur, qui tamen postea inter se graviter differunt, nam aliqui de utroque æqualiter loquuntur, alii de activo principaliter, & passivo minus principaliter: alii denique de passivo magis principaliter, intelligendum minus principaliter de activo, alii aliter: Sed

DICO I. *Natura convenit tam principio activo, quàm passivo, loquendo secundum quòd est consideratio Physicæ.* Hæc est conformis ad tertiam sententiam, est etiam Scoti 2. Physicorum q. 3. ubi habet, quòd per istum terminum Aristoteles intelligit principium activum, & q. 4. respondens ad objectionem, quòd videlicet superflue ponatur, in definitione naturæ, principium & causa, ait, quòd illi termini referuntur ad diversa, quia terminus principium accipitur pro principio activo, & iste terminus causæ pro principio passivo, & 7. Met. q. 13. ait: Naturalia communiter in se habent principium activum alicujus motus: & alibi sæpè, ut q. 1. prologi, ubi expressè docet: quòd non omnia, quæ in se habent principium passivum, habent etiam activum: quamvis frequentè & ordinariè correspondeat passivo principium activum; ergo ex mente & verbis Doctoris habetur, quòd quando inest principium activum, tam conveniat naturæ, ac passivum.

Probatur Conclusio ex Autoritate Aristotelis, tum supra, tum lib. 2. c. 10. ubi hæc habet: *Natura sic dicitur primò cojuncta, subjecta materiei eorum, quæ motus in se mutationis, principium habent, alio verò modo ipsa forma & species, sed forma per Aristotelem simpliciter est activa, ergo.* Deniq; cum definitionem explicaret, exclusit motum, quo Medicus se moveret ad sanitatem, non per hoc, quòd haberet principium activum ad acquirendam sanitatem, sed per hoc, quòd in Medico Medicina in se non per se, sed per accidens, quòd tamen non debuisse fecisse, & quàmvis tam per unam, quàm per alteram rationem excludere potuisset, debuit tamen incipere à priori, quæ fuit, quòd esset activum; ergo ex mente Scoti & Aristotelis habetur, per principium, tam activum, quàm passivum posse & debere intelligi. Quare ulterius

Probatur Conclusio Ratione, primò: Quia frige factio, quæ se aqua reducit ad pristinum frigus, vel est naturalis, vel violenta, vel neutra; sed non est violenta, nec neutra; ergo est naturalis; probatur minor, tum quia illa